

Receptář

Druhy bylinných přípravků, jejich charakteristika, příprava a dávkování

V následujícím bylinném receptáři se vyskytuje několik pojmů, které je třeba objasnit:

BYLINNÉ ČAJE

V zásadě se rozlišují 4 druhy bylinných čajů.

MACERÁT

Macerát vlastně ani není čaj, protože se nevaří. Je to prostý výluh, který získáme tak, že bylinku (např. diviznu) nebo (rozdrcené či pomačkané) plody (např. borůvky) zalijeme studenou vodou a necháme několik hodin (minimálně 2, většinou od rána do večera) vyluhovat. Macerát se precedí nebo slije a pije studený.

NÁLEV

Nálev se připravuje tak, že sušenou či čerstvou bylinku vložíme do hrnku nebo jiné nádoby a přelijeme vařící vodou. Doba vyluhování je obvykle 5 minut (u květu a natě) a u drcených semen, kůr, lýka, kořenů je to 10 minut a více. Pak se čaj scedí a vypije.

ODVAR

Jak už z názvu vyplývá, bylinka se vaří ve vodě. Do konvice vložíme sušenou či čerstvou bylinku (obvykle směs obsahující drcený kořen, kůru, semena, lýko) a přelijeme odpovídajícím množstvím studené vody, přivedeme k varu a krátce na „mírném ohni“ vaříme 3 a více minut. Doba

Hemoroidy

ČAJE

- ▶ Při hemoroidech pijte 3× denně nálev z natě pohanky.
- ▶ Proti hemoroidům dobře zabírá tato bylinná směs: 2 díly lupenů jinanu dvoulaločného, 1 díl routy vonné, 1 díl komonice lékařské. Připravovat formou nálevu, pít 2× denně 1 šálek.
- ▶ Proti hemoroidům pomáhají květy a listy tužebníku jilmového. Čaj se připravuje formou nálevu a pije se 3× denně.
- ▶ Na hemoroidy je dobrý odvar nebo bylinářský čaj z ptačince obecného. Denně se po malých dávkách vypije asi 0,5 litru čaje.
- ▶ Trpíme-li hemoroidy, pomůže nám bylinářský čaj z 1 polévkové lžice kokošky pastuší tobolky a 1 kávové lžičky heřmánkových květů na 0,5 litru vody. Pijí se 2 šálky denně.
- ▶ Hemoroidy hojí bylinná směs ze 4 dílů měsíčku, 3 dílů jitrocele kopinátého, 3 dílů truskavce ptačího, 2 dílů černobýlu, 2 dílů přesličky, 2 dílů kůry krušiny olšové. Připravuje se nálev, který se pije nalačno 3× denně.
- ▶ Na hemoroidy připravujeme odvar ze 2 dílů jablečnicku, 2 dílů řebříčku, 1 dílu pampelišky, 1 dílu

Jinan dvojlaločný / ginkgo

kopřivy. Jednu polévkovou lžici směsi povaříme 1-2 minuty v půl litru vody a necháme asi 10 minut vyluhovat. Scedíme a pijeme během dne.

- ▶ Na vnitřní kúru při hemoroidech se užívá čaj tohoto složení: drcená semena koriandru, květ heřmánku, drcená semena fenyklu, list seny, nať lnice, rozemletá kůra krušiny olšové, všeho stejným dílem. Z jedné polévkové lžice směsi se dělá 0,3 dl nálevu. Vyluhuje se pod pokličkou asi za čtvrt hodiny. Pije se ráno a večer nalačno po 1 šálku denně.
- ▶ Na hemoroidy se před spaním pije šálek odvaru z bylin v tomto

JINÉ

- ▶ Při kašli užívejte 3× denně lžičku čerstvé šťávy z cibule.
- ▶ Na kašel pomáhá strouhaný křen rozmíchaný v medu, několik lžiček denně.

- ▶ Při úporném a dlouhotrvajícím kašli pomáhá mazání hrudi speciálními prsními balzámy s obsahem silic z eukalyptu, jehličnatých stromů, máty, skořice, kafru a dalších ingrediencí.

Klouby + artróza, artritida**ČAJE**

- ▶ Na bolesti kloubů artritického a revmatického původu je čaj z uni de gato. Přípravuje se odvar z kvalitních surovin, vaří se na mírném ohni asi 20 minut. Pijí se 3 šálky denně.
- ▶ Proti artróze, artritidě a bolestem kloubů a svalů na končetinách pomáhá čaj z drcené kůry chuchuhuasy (*Maytenus macrocarpa*). Jedna polévková lžice sušené, dobře nadrcené kůry se 15 minut povaří v litru vody. Čaj se popíjí po troškách během dne.
- ▶ Při bolestech kloubů popijíme čaj z natě bukvice, natě třezalky, listu břízy, kořene pivoňky, oddenku pýru, všeho stejným dílem. Přípravuje se odvar, pijí se 2 šálky denně.
- ▶ Na artritické a revmatické bolesti kloubů je dobrý čaj z květu tužebníku. Pijí se 2–3 šálky nálevu denně.

- ▶ Na artritické bolesti je čaj z 4 dílů listů břízy, 2 dílů vřesu, 2 dílů listu z planého jahodníku, 1 dílu drceného kořene jehlice a 1 dílu violky rolní nebo trojbarevné. Přípravuje se bylinářský čaj a pijí se 4× denně 2–3 dl mezi jídly.
- ▶ Na záněty kloubů popijíme krátce vařený odvar ze 3 dílů kořenu a listů pampelišky, kopřivy, oddenku pýru, přesličky a 1 dílu krušinové kůry a drcených semen koriandru. Popijí se až 7 dl čaje během dne.

Violka trojbarevná

Křečové žíly

ČAJE

- ▶ Při potížích s křečovými žilami pijte 3× denně nálev z hluchavky bílé nebo žluté.
- ▶ Ze směsi slézu, pampelišky a řebříčku se dělá nálev proti křečovým žilám. Pijí se 3 šálky denně.
- ▶ Čaj na křečové žíly má toto složení 2 díly ginkga, 2 díly pohanky, 1 díl květu černého bezu, 1 díl řepíku, 1 díl měsíčku. Připravuje se nálev, který se nechá vyluhovat asi 15 minut. Pijí se 3–4 šálky denně.
- ▶ Na křečové žíly pomáhá odvar z kůry vrby, kůry kaštanu (nebo květů), natě routy a řebříčku.

Řebříček lékařský

Všeho zhruba stejným dílem. Pijí se 2 šálky denně.

- ▶ Na křečové žíly užíváme odvar z kaštanových květů, přesličky, draceného kořene nátržníku a kostivalu. Jedna lžice směsi se přelije vařící vodou, za půl hodiny se vyluhuje. Pijí se po troškách 2 šálky denně.
- ▶ Při křečových žilách podáváme čaj z této směsi: nať pampelišky, květy slézu, nať řebříčku. Z bylin se připravuje nálev a pije se 2× denně před jídlem.

TINKTURY

- ▶ Na pružnost a pevnost cév a křečové žíly je vynikající tinktura z jinanu dvoulaločného, routy, kaštanu a lnice. Všeho stejným dílem, užívají se 3 kávové lžičky denně.
- ▶ Při potížích s křečovými žilami užívejte dvakrát denně lžičku tinktury z kaštanu.
- ▶ Tinktura z kořene hořce pomáhá při potížích s křečovými žilami. Užívá se 3× denně kávová lžička.

OBKLADY, KOUPELE, MASTI

- ▶ Na křečové žíly pomáhá mast z měsíčku lékařského, případně směs měsíčkové a kaštanové

Stručný přehled účinků éterických olejů

ANDĚLIKA

Přidává se do léčivých olejů proti artritidě a revmatismu.

BAZALKA

Užívá se jako nervové tonikum, proti nespavosti, úzkosti, žaludečním potížím.

CELER

Vyrábí se ze semen. Přidává se do léčivých olejů proti revmatickým a artritickým bolestem a dně.

ESTRAGON

Užívá se k odstranění křečí v oblasti břicha (včetně menstruačních), na kloubní potíže a lokální prokrvení.

FENYKL

Působí antibakteriálně, antisepticky a protizánětlivě, užívá se na problémy s menstruací a menopauzou, usnadňuje i vykašlávání.

HEŘMÁNEK

Užívá se na nervové potíže, kožní problémy, astma. Tlumí křeče.

JALOVEC

Čistí organismus, tlumí revmatické bolesti, působí antisepticky v močovém ústrojí.

KOPR

Působí proti nadýmání, odstraňuje cestovní nevolnost, tlumí křeče v trávicím traktu, zvyšuje tvorbu mateřského mléka.

KORIANDR

Je vhodný na revmatické potíže, tonizuje organismus, působí proti křečím a nadýmání v trávicím traktu.

KOZLÍK

Tlumí a posiluje nervovou soustavu, podporuje trávení. Antiafrodi-ziakum.

LEVANDULE

Zklidňuje, pomáhá při nespavosti a bolestech hlavy, migrénách, snižuje krevní tlak. Působí i antisepticky při chřipkách a nachlazeních. Hojně se přidává do masť a masážních přípravků – pomáhá při problémech s pletí.

LÍPA

Lipová silice je vhodná do pleťových masť a vod, zvláčňuje pokožku. Dále celkově zklidňuje a prohlubuje spánek.

MAJORÁNKA

Podporuje trávení, tlumí bolesti hlavy, snižuje krevní tlak, tlumí kašel.

Doplněk D

Přehled jednotlivých skupin léčiv

(a příklady léčivých rostlin)

- acida** - prostředky zvyšující kyselost žaludečních šťáv - (máta peprná, zeměžluč)
- adaptogeny** - prostředky zvyšují celkovou psychickou a fyzickou odolnost, harmonizují organismus, odbourávají stres - (maralí kořen, ženšen, klanopraška)
- adstringancia** - prostředky svíravé, stahující, užívají se např. proti průjmům a k zastavení krvácení (dub, nátržník, šalvěj)
- afrodiziaka** - prostředky zvyšující libido a pohlavní pud - (kotvičnick, celer)
- amara** - hořčiny, látky podporující vylučování trávicích šťáv - (pelyněk, jablečník, benedikt)
- anafrodiziaka** - prostředky potlačující pohlavní pud - (chmel)
- analeptika** - prostředky stimulující základní životní funkce - (eleuterokok, rozmarýna, klanopraška)
- analgetika** - prostředky tlumící bolest - (konopí, máta peprná)
- antacida** - prostředky snižující kyselost žaludečních šťáv - (heřmánek, měsíček, hořec)
- anthelmintika** - prostředky proti střevním parazitům - (pelyněk, brotan, česnek, zemědým)
- antianemika** - prostředky proti chudokrevnosti, podporují tvorbu krve - (kopřiva, zeměžluč)